

104 Heade praktikate
tööriistakast haridus-
töötajatele NEET noorte
koolitamisel

Õppijate parimad
praktikad ja edulood

STONE

STrengthen the skills Of NEets

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	4
2. Õppijate edulood ja parimad tavad Küprosel.....	6
2.1. Täiendkoolitus - Marios Michael, Küprose Autistide Assotsiatsioon.....	6
Sissejuhatus.....	6
2.2. Lihtsalt usu seda! Ioanna Georgiou.....	7
2.3. Sotsiaaltöö rühmadega, Thoukidides Evripidou.....	8
3. Õppijate edulood ja parimad praktikad Eestist.....	9
3.1. Anna lugu.....	9
3.2. Kaspari lugu.....	10
3.3. 17-aastase tüdruku lugu.....	11
4. Õppijate edulood ja parimad tavad Kreekast.....	12
4.1. Rakendusmeetmed projekti "EGF/2015/011 GR/SUPERMARKET LARISSA" raames, Kona Alexandra.....	12
4.2. Rakendusmeetmed projekti "EGF/2015/011 GR/SUPERMARKET LARISSA" raames, Tsialiou Eleni.....	13
4.3. Rakendusmeetmed projekti "EGF/2015/011 GR/SUPERMARKET LARISSA" raames, Mpilialis Dimitris.....	15
5. Õppijate edulood ja parimad tavad Iirimaa.....	16
6. Õppijate edulood ja parimad tavad Leedust.....	16
6.1. Sotsiaaltakso operaator, TAUTVYDAS.....	16
6.2. SAULÉ / NEET.....	17
6.3. Elena / NEET õpib juuksuriks.....	19
6.4. Kelner Mano Guru's, Evaldas / NEET.....	20
7. Õppijate edulood ja parimad praktikad Rumeeniast.....	21
7.1. Nõustamine, koolitus, ettevõtlus.....	21
7.2. Koolitus, oskuste arendamine, nõustamine.....	22
7.3. Ettevõtlus, koolitus, enesekindlus - Poenar Florin- FLPAUTOSERV SRL.....	23

1. Sissejuhatus

See heade tavade kogumik on kogumik parimatest tavadest täiskasvanute koolitajate, noorsootöötajate, nõustajate ja NEET noorte täiendkoolituse jaoks. Parimate tavade tööriistakomplekt on üks moodul ja on osa e-õppeplatvormist.

Eesmärk: võimaldada täiskasvanute koolitajatel tõhusalt suhelda teiste täiskasvanute koolitajate ja oma klientidega (NEET-õpilased), vahetada teavet, häid tavasid ja näpunäiteid.

Heade tavade tööriistakast sisaldab järgmist sisu:

- õppijate (NEET) head tavad ja edulood – NEET noorte edulood, head näited eakaaslaste mõjuvõimu suurendamise ja NEET noorte toetamise kohta;
- head tavad ja edulood täiskasvanute koolitajatele/õpetajatele, nõustajatele, noorsootöötajatele - noorte mõjuvõimu suurendamine, sotsiaalsed toetus- ja tegevusprogrammid noortele ja nende peredele, tugisüsteemid ja teenused NEET noorte, haridusprogrammid ja -meetodid jne. - head tavad ja edulood NEET noorte jaoks.

Mõju täiskasvanute koolitajatele:

- Interaktsiooni tõhustamine;
- Kogemuste, teadmiste ja parimate tavade koondamine;
- Virtuaalne foorum ideede vahetamiseks, kuidas õpetada ja aidata NEET noorte sihtrühma;
- Arendab paljude õpetajate/pedagoogide/nõustajate/noorsootöötajate üldpädevusi, sealhulgas sotsiaalset ja kodanikupädevust, kultuurilist ja väärtuspädevust, enesemääratluspädevust, õppe- ja suhtlemisoskusi ning ettevõtluspädevust;
- Töötage välja sotsiaalsüsteemi ruum;
- Teeb õpetaja töö lihtsamaks, aidates kaasa õppijate/õpilaste tulemuslikkuse saavutamisele;
- Edendada koostööd NEET noorte õpetamise kohta kogukonnas;

Mõju NEET noortele:

- NEET noorte motivatsiooni suurendamine;
- Abi uute ideede väljatöötamiseks NEET noorte jaoks, kuidas edasi liikuda;
- Inspiratsioon;
- Õppige teiste vigadest ja õppige ka teiste headest tavadest ja edulugudest;
- Õppige, kuidas tulla toime keeruliste olukordadega;
- Arendada paljude NEET noorte üldpädevusi, sealhulgas sotsiaalne ja kodanikupädevus, kultuuriline ja väärtuspädevus, enesemääratluspädevus, enesekindlus, pehmed, õpi- ja suhtlemisoskused ning ettevõtluspädevus;
- Õppige motiveerima, tegema koostööd, planeerima ja kaasama aega.

Mõju koolile/koolituskeskusele:

- Toob kooli kogemuse elust enesest;

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Aitab kaasata kooli ja noori kogukonna tegevusse.

2. Õppijate edulood ja parimad tavad Küprosel

2.1. Täiendkoolitus - Marios Michael, Küprose Autistide Assotsiatsioon

Sissejuhatus

- Sotsiaaltöötajana olin viie autistliku täiskasvanu rühma juht, kus meie kohtumiste peamine eesmärk oli parandada nende suhtlemis- ja sotsiaalseid oskusi. See aitas neil kodust välja tulla ja otsida uusi töö-, haridus- ja koolitusvõimalusi.
- Aitasin 24-aastaselt tüdrukul, kellel ei olnud võimalust pärast kooli õppida, liituda haridusministeeriumi kokanduskooliga, mis pakub tasuta õppeprogramme igas vanuses täiskasvanutele. Ta on esimese aasta edukalt läbinud ja ootab viimast aastat, et saada diplom.
- Võtsin aasta tagasi inglise keele kursused, et saada paremat tööd. Mul õnnestus see piisavalt lihtsalt ootan uusi töövõimalusi.

Tagasiside

Kõik olid/on õnnelikud ja põnevil, õnnestus saada vajalikud oskused, mis laevad tulevikus. Üldiselt anti kõigile teine võimalus täiendkoolituseks. Kõigil inimestel peaks olema võimalus saada koolitust, töötada ja katsetada oma potentsiaali. See aitab neil mitte ainult oma oskusi, vaid ka ennast arendada.

Partnerid ja huvitatud isikud

Kõik sidusrühmad tahtsid midagi võtta, nii et ma viskasin oma rolli sotsiaaltöötajana ja aitasin neid. Loomulikult aitan sel moel ka iseennast. Seetõttu tahtsid minu mainitud juhtumid end kaasata. Ma olen kindel, et seal on mitu sarnast juhtumit, mis peavad pakkuma lähenemist, et areneda ja parandada oma oskusi.

Mõju

Esimesel juhul suutsid autistlikud täiskasvanud suhelda ja kohtuda väljaspool kodu. Kõigil juhtudel anti kõigile võimalus näha elu teistsugusest vaatenurgast.

Väljakutsed

Peamised väljakutsed, mis on seotud ebaõnnestumise ja programmiga mitte jätkamise võimalusega. Läbi individuaalse toetuse ja lossimise kindluses suundusid nad kuni lõpuni jätkama.

Märkused

Pidev koolitus toob kaasa mitte ainult inimeste, vaid ka kogu ühiskonna arengu.

2.2. Lihtsalt usu seda! Ioanna Georgiou

Sissejuhatus

Kui me tahame saada paremaid võimalusi tööhõiveks, isiklike eluoskuste arendamiseks, on meie riigis tihtipeale vaja kindlustada spetsiifiliste oskuste sertifikaadid (näiteks keeleoskustunnistused, arvutioskused jne). Minu isiklik kogemus puudutab inglise keele õppimist ja konkreetselt keele 6th taset. Samuti on mul olnud võimalus õppida riiklikesse täiendusõppeasutustesse. Riiklikud koolitusasutused (KIE) pakuvad kursusi kõigi tasemete õpilastele ja täiskasvanutele nii linnakeskustes kui ka maapiirkondades, võimaldades seega võrdseid õppimisvõimalusi ja aidates kaasa elukestvate õppele, mis on Euroopa Liidu põhiküsimus. On osa Küprose haridus-, kultuuri-, noorte- ja spordiministeeriumi tegevusest. Õppimise viis oli julgustav ja kasulik. Samuti oli rühmades väike arv õpilasi. Õpetaja oli noor ja ta kasutas palju meetodeid ja tehnikaid, et meid aidata (näiteks: harjutused, vestlus-arutelu, kuulamine, kirjutamine, kokkuvõte jne).

Tagasiside

Iga tunni alguses tundsin end stressis, kuid siis tundsin end klassiruumis mugavamalt. Peale selle tundsin end kindlamalt, kui tahtsin teiste inimestega rääkida (luua arutelu - vestlus inglise keeles). Ärge kunagi andke alla! Ärge arvake, et on võimatu midagi uut õppida.

Partnerid ja huvitatud isikud

Minu osalemise põhjus selles programmis oli motivatsioon, et minu kodumaal oleks paremad töövõimalused. Seega on kohustus omandada Küprosel inglise keele E6-taseme tunnistus paljude erialaste arenguvõimaluste jaoks.

Mõju

Rohkem enesekindlust! Uute oskuste / kvalifikatsiooni omandamine. Stressi juhtimine.

Väljakutsed

Minu programmis osalemisega seotud väljakutsed olid hirmutavad. Mõtlesin (Kuidas ma saan seda teha? Kas ma suudan õppida inglise keelt kuni 6th tasemeni? Kas ma suudan?) Lõpuks ma tegin seda, sain tunnistuse ja tunnen end kindlalt, et saan otsida uut töökohta. Üheks väljakutseks oli õppe- ja õppetundide kohustus koolis. Raske oli pärast tööd seal olla. Ma sain hakkama konkreetsete teemade, sõnavara meetodite ja meie ja meie õpetaja vahelise suhtluse (näited rääkimiseks ja kirjeldamiseks) harjutamisega. Samuti oli meil tundide ajal palju harjutusi ja teste iga uue teadmise kohta.

Märkused

Lihtsalt usu seda!

2.3. Sotsiaaltöö rühmadega, Thoukidides Evripidou

Sissejuhatus

Kõrge funktsionaalsusega autismiga inimeste toetamise ja võimendamise programm. Kuue inimese rühmad, mille eesmärk on toetada suhtlemist ja sotsialiseerumist. Metoodika sotsiaaltöö rühmadega, õppimise ja õppematerjali tehniline tuvastamine eksperimentaalsete harjutuste kaudu, nagu võimendamine, emotsioonide väljendamine ja nende mahalaadimine.

Tagasiside

Nad olid õnnelikud, elevil ja tundsid, et nad kuuluvad meeskonda. Rahulolu, meile meeldib, nad ootasid järgmist kohtumist. Alati on arenguvõimalus, kui sulle antakse võimalus.

Partnerid ja huvitatud isikud

Pöördusin selle rühma poole, teades nende ühist probleemi ja raskusi, millega nad silmitsi seisavad.

Mõju

Oskuste ja pädevuste omandamine, parandades üldiselt oma eluvaldkondi.

Väljakutsed

Kindlasti on meeskonna kõigi vajaduste rahuldamine väga raske. Mure meeskonna struktuuri pärast ei pruugi kokku sobida. Tegevustes, nagu alternatiivne mäng, sotsiaalsed lood, õnnestus mul inimesi lahti harutada. Samuti tugevdada neid stiimulite ja ootuste kaudu maksimaalselt välja oma potentsiaali.

Märkused

Ettevaatlikud pead, hindamismotivatsioon, suhtlemine, usaldus

3. Õppijate edulood ja parimad praktikad Eestist

3.1. Anna lugu

Sissejuhatus

Anna on noor 23-aastane ema, kes kasvatab 4-aastast last. Tal on põhiharidus; ta jättis kooli pooleli noorusliku rumaluse tõttu. Ühe aasta jooksul õppis ta kutsekoolis, siis jäi ta rasedaks ja jättis ka selle kooli pooleli. Tal on suured võlad erinevate maksmata osamaksete tõttu. Tal ei ole oma kodu ja ta elab koos emaga. Nad elavad keskusest 15 km kaugusel ja ühistransport on peaaegu olematu. Ta on sõltuvuses sõbrast, kes teda ringi sõidutab. Telefoni- ja internetiteenus on kehvasti toimiv.

Peamine väljakutse

Noorel naisel oli soov oma elu muuta, kuid polnud kedagi, kes oleks aidanud ja kellega oma mõtteid jagada. Nad elavad keskusest 15 km kaugusel ja ühistransport on peaaegu olematu. Ta on sõltuvuses sõbrast, kes teda ringi sõidutab. Telefoni- ja internetiteenus on kehv.

Tagasiside

Nad tegid seda kõike, arvestades, kui kiiresti noor naine suutis õppida.

Partnerid ja huvitatud isikud

Noorsootõtjad, nõustajad ja teised noored tüdrukud, kes on samas olukorras.

Mõju

Kui üks noorsootõtaja kuulis Anna olukorrast, püüdis ta temaga ühendust võtta. Nad kohtusid ja rääkisid. Kohtumiste ajal veetsid nad kohalikus raamatukogus tunde, kirjutades kirju võlgade sissenõudjatele ja kohtutäituritele - alustades Wordi kasutamise õppimisest, "korraliku" e-posti aadressi moodustamisest ja selle kasutamisest kuni ametliku kirja õigekirja ja vormistamiseni. Alguses kirjutasid nad noorsootõtaja arvutis, kuid siis mõistsid nad, et ta ei õppinud sel viisil vajalikke oskusi ja hakkasid kasutama avalikus internetipunktis asuvat avalikku arvutit. Nad tegid seda kõike arvestades, kui kiiresti noor naine oli võimeline õppima.

Samuti arutasid nad, kuidas taotleda vajalikke sotsiaaltoetusi ja kuidas broneerida arsti vastuvõtte. Nad otsisid sobivaid riideid tööintervjuudeks või koolikokkutulekuks. Nad arutasid oma lapse sotsialiseerimise ja hariduse vajadust, tulevikuplaane ja eesmärke. Suvel töötas noor naine 1,5 kuud ja alustas sügisel kutsekooli. Tema laps ei ole veel saanud käia lasteaias ega huviringides ning on jäänud koju vanaema juurde.

Märkused

Kõik on võimalik, kui sul on soov!

3.2. Kaspari lugu

Sissejuhatus

Üks tema vanematest suri mõned aastad tagasi. Nooruk kaotas täielikult oma õppimisvõime. Pärast vanemate surma lõpetas ta koolis käimise. Teine vanem ei saanud temaga üldse hakkama. Rahaprobleeme noorel ei olnud, sest toitjakaotuspensioni maksti tema arvele. Ta elas koos sõpradega...

Peamine väljakutse

Tema sõprade abiga õnnestus meil ta noortekeskusesse viia. Kohaliku omavalitsuse spetsialist andis tema kohta rohkem teavet. Noormees avanes ühe telkimise ajal, kus kõik koos toitu valmistasid.

Tagasiside

Noorsootõtaja jagas temaga oma varustust. Vestluse käigus leidsid nad eriala, mis teda huvitas. Palju partnerite abiga läks noormees sügisel kooli ja lõpetas hariduse. Noormees ei omanud ka isikut tõendavat dokumenti, mida nad käisid koos noorsootõtajaga taotlemas.

Partnerid ja huvitatud isikud

Noorsootõtajad, kohaliku omavalitsuse sotsiaalvaldkonna spetsialist, noortekeskused

Mõju

Nüüdseks on tal juba pool aastat kindel töökoht olnud ja ta käib aeg-ajalt täienduskursustel. Ta on väga korralikult ja kenasti rietatud ning tal on tekkinud hea ja lugupidav suhe oma isaga.

Märkused

Vastavalt tema soovile valiti kool kodust ja sõpradest kaugel, et vältida kiusatusi. Noorsootõtaja suhtleb temaga kord kuus Facebookis ja ta tundub olevat väga sõbralik ja

täiskasvanud mees. Ta lubab, et külastab noortekeskust ka pärast esimese kooliaasta lõppu :).

3.3. 17-aastase tüdruku lugu

Sissejuhatus

17-aastane keerulise perekonnataustaga tüdruk kasvas põhimõtteliselt üksi üles. Õppimine ja koolis käimine oli raske. Ta jäi kordama 8. klassi, seejärel läks erandkorras üle 9. klassi, kus ta jäi taas kordama. Viimase nelja aasta jooksul ei ole ta peaaegu päevagi koolis käinud. Varem on temaga tegelenud sotsiaaltöötaja, noorsootöötaja ja lastekaitse. Teda on ravitud/uuritud psühhiaatriaigla lasteosakonnas pärast enesetapumõtteid.

Peamine väljakutse

Tüdruk on andnud palju lubadusi, siis "kadunud" ja mõne aja pärast tulnud tagasi sooviga parandada oma õpinguid ja elu.

Tagasiside

Tüdrukut on aidanud psühhoterapeut, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, eesmärgiga arendada tema sotsiaalseid oskusi, tegevuste mõju, enesehinnangut ja enesedistsipliini.

Partnerid ja huvitatud isikud

Psühhiaatriaigla, kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajad, noorsootöötaja, lastekaitse.

Mõju

Tugispetsialistiga töötades on muutused paremuse poole. Ta töötab ja üritab lõpetada 9. klassi koduõppena.

Väljakutsed

Takistuseks on see, et ta ründab kergesti kõike ja kõiki, ei lase uusi inimesi kergesti enda lähedusse. Pettub, kui asjad ei lähe tema moodi.

Märkused

Siiski liigub tüdruk väikeste, kuid kindlate sammudega edasi.

4. Õppijate edulood ja parimad tavad Kreekast

4.1. Rakendusmeetmed projekti "EGF/2015/011 GR/SUPERMARKET LARISSA" raames,
Kona Alexandra

Sissejuhatus

Minu mäletamist mööda oli projekt seotud SuperMarket'i ettevõtte endiste töötajate ja võrdse arvu noorte (NEETS) toetamisega meetmete kaudu, mis hõlmasid nõustamist, koolitust ja ettevõtlust. Viimane ei huvitanud mind muidugi.

Peamine väljakutse

Mis puutub minusse, siis olin juba mõnda aega töötu ja mul ei olnud ammu enam koolitusprogrammis osalenud. Arvan, et olin uinunud ja oli mõningane uskmatuse, mida see programm minu jaoks teha võiks. Muidugi, ma arvan, et see on ka selle programmi suur väljakutse, et saada meid osalema selle lõpuni.

Tagasiside

Mäletan, et kogu protsess oli suurepärase. Kohe algusest peale, taotluse esitamise ajal teavitati mind täielikult ja juhendati mind täielikult, mida oli vaja, ning sain palju abi. Mäletan, et mul oli üks vale dokument, mille ma tõin, ja ikkagi ei võtnud nad seda vastu, sest siis oleks mind tagasi lükatud. Nad andsid mulle aega kuni lõpptähtajani, et esitada õige paber. Nad tegid sama kõigile! Nad püüdsid anda kõigile sama võimaluse! Ma mäletan ikka veel, kui tore oli see nõustamine, mida me tegime! Mitu tundi nõustaja kõrval, kes kuulas sind, ei suunanud, ei juhendanud sind, vaid lasi sul end läbi arutelu ja mingite vormide - ma arvan, et nad nimetasid neid tööriistadeks - abil avastada ennast.

Osaesin uskumatul protsessil. Ma hindaksin seda parimaks õpikogemuseks, sest ma läbisin kõik etapid! Nõustamine suurepärase nõustajaga, kes aitas mul selgitada asju enda kohta ja selle kohta, mis mind erialaselt huvitab. Samuti osalesin koolitusprotsessis, mille ma kuidagi

kujundas in vastavalt sellele, mida ma õppida tahtsin. Ma arvan, et seekord osalesin milleski, mis oli otseselt minuga seotud, aga ma ehitasin selle ka ise omamoodi üles.

Partnerid ja huvitatud isikud

Milline on üks nõuanne, mida tahaksid anda teistele noortele, kes on NEET-situatsioonis? Raske on anda nõu kellelegi teisele, kes on samas olukorras kui sina. On arusaadav usaldamatuse raamistik, et kõik on sama ja ei paku midagi. Ma arvan, et ma ütleksin: "proovige uuesti tegutsema hakata! Alati on inimesi, kes hoolivad!"

Mõju

Meetmed, milles ma osalesin, aitasid mind oluliselt nii isiklikult kui ka tööalaselt. Nad tegid mind uuesti aktiivseks! Kindlasti mängis rolli ka rahaline toetus, kuid ma arvan, et isegi ilma selleta tunnen, et olen selle protsessi võitja!

Väljakutsed

Tõsi on see, et aeg selle kõige tegemiseks oli väga lühike. Ma arvasin, et see on midagi sellist nagu teised programmid, milles ma ammu osalesin. See oli veidi stressirohke ja kuigi ma tundsin, et see aitas, pani mind alguses ka kahtlema, kas ma teen õigesti, kui kulutan nii palju aega. Ma usun, et minu soov taas tegutseda, nähes samas, et on olemas väga toetav raamistik, sai mind lõpuks üle minu tõkestustest.

Märkused

Minu kogemus programmis sel ajal oli parim asi, mis võis juhtuda, et saada mind tagasi mängu!

4.2. Rakendusmeetmed projekti "EGF/2015/011 GR/SUPERMARKET LARISSA" raames, Tsialiou Eleni.

Sissejuhatus

Programmi eesmärk oli toetada noori töötuid, kes olid samal ajal haridusest ja koolitusest eemal. Programm pakkus rahalist toetust nõustamise ja koolitustoetuste kaudu, kuid samuti võis tingimustega avada ettevõtte või minna teise piirkonda. Samu meetmeid rakendati ka suletud "SuperMarket Larisa" keti töötajate suhtes.

Peamine väljakutse

Väljakutse oli see, kuidas programm suutis nii lühikese aja jooksul nii palju inimesi hallata, sest menetlused olid väga tiheda ajakavaga. Omalt poolt rääkides oli peamine väljakutse liituda ja osaleda programmis, mis suudab mulle usaldusväärset pakkuda kõike, mida see pakub.

Tagasiside

Ma ütlesin, et suurimaks üllatuseks oli nõustamine. Ma ei olnud varem sarnases protsessis osalenud ja mäletan, et alustasin kõhklevalt ja mõtlesin, mida me kõigi nende tundidega tegema hakkame. Minu teine üllatus oli see, kui ma siis liitusin koolitusprogrammiga, mis sobis minu vajadustega suurepäraselt! See oli nagu keegi oleks salaja minu mõtteid kuulnud! See kogemus kummutas vale ettekujutuse, mille olin nende programmide kohta kujundanud kas oma varasemate negatiivsete kogemuste või ümbritsevate kuulduste põhjal. See minu vaatenurga muutmine aitas mul asju üldiselt teisiti näha.

Partnerid ja huvitatud isikud

Milline on üks nõuanne, mida tahaksid anda teistele noortele, kes on NEET-situatsioonis? Ma ei usu, et ma saaksin kellelegi teisele nõu anda. Igaühel on oma isiklikud takistused või motiivid. Iseendale ütlesin aga, et ma hilinesin liitumisega, oleksin pidanud seda varem tegema!

Mõju

Minu osalemine programmis ja saadud kogemused teiste kogemuste kõrval aitasid mul mõista, et ma ei ole ainus, kes on samas olukorras. Ma muutusin tugevamaks ja minu vaatenurk muutus positiivselt, ja mitte ainult erialaselt.

Väljakutsed

Ma arvan, et kahtlused nende programmide raamistiku suhtes ja minu usaldamatus olid suurimad takistused. Aeg oli tõesti ka veidi pakiline. Ma ei usu, et nendega tegelemiseks oli mingi võluresept. Rikkalik, tegevuste rohke, paljude huvitavate elementidega, tegelikult aitas eemaldada kõik negatiivsed mõtted!

Märkused

Ilma et see kõlaks liiga mõtlikult, ütlesin, et alati on olemas inimesed ja tegevused, mis meid aitavad. Piisab vaid valmisolekust osaleda!

4.3. Rakendusmeetmed projekti "EGF/2015/011 GR/SUPERMARKET LARISSA" raames, Mpilialis Dimitris.

Sissejuhatus

Projekt, milles ma osalesin, puudutas Super Market Larissa keti koondatud töötajaid. See oli suunatud ka noortele NEETidele kogu Tessaalia piirkonnas, nii et siin Trikala linnas osalesin selles meetmes, mis sisaldas nõustamist, koolitust ja ettevõtluse arendamise võimalust.

Peamine väljakutse

Võin pidada väljakutseks seda, et osalesin programmis, mille puhul ma ei teadnud täpselt, mis see oli, ega ka seda, millised nõuded olid, aga ka seda, kui kiiresti see kõik tuli teha. Samal ajal otsisin ma tööd. Tundsin, et ma ei oska vastata.

Tagasiside

Parim hetk ei ole mitte üks hetk, vaid kogu periood!!! Eriti nõustamisprotsessi puhul oli see enneolematu kogemus! Arvan, et olen õppinud, et tööotsimine ei ole lihtne protsess, kuid see võib saada selleks, kui tegeled organiseeritud jõupingutustega, mis aitavad sul ennast mõista, panna oma mõtted ja ressursid paika ning avastada oma nõrkused.

Partnerid ja huvitatud isikud

Milline on üks nõuanne, mida tahaksid anda teistele noortele, kes on NEET-situatsioonis? Osalemine sellises projektis, nagu mina seda tegin, võib muuta need põhjused, mis kedagi sellisesse olukorda viivad. Ja see ongi kasum.

Mõju

Mõju on ilmselgelt positiivne. See aitas mul end organiseerida ja tööotsinguid paremini ette valmistada.

Väljakutsed

Ma ei tea, mida sa "väljakutsete" all mõtled peale selle, mida ma enne kirjutasin, aga kindlasti oli raske mahutada end sellisesse pingelisse tegevusse nagu nõustamine, paberite täitmine, võõraste inimestega rääkimine või osalemine pikaajases koolitusprogrammis. Ja seda kõike 3 kuu jooksul. Aga ma olin tegevusetu. Ja ma sain aru, et mul ei ole muid võimalusi, sest kõik, mida ma seni olin teinud, ei olnud toimunud. Seega olin kannatlik ja liikusin edasi. Ja selgelt tunnen, et olen võitnud.

Märkused

Midagi ei ole meile antud, kõik on välja teenitud pingutuse, kannatlikkuse, koostöövalmiduse ja hea organiseerimisega. Kõik need olid meil kõigil selles programmis olemas!

5. Õppijate edulood ja parimad tavad Iirimaaalt

Õppijate edulood Iirimaaalt, mida jagatakse video vahendusel.

[Erica & Elizabeth videointervjuu STONE Project](#)

[Franklin Addo videointervjuu STONE Project](#)

6. Õppijate edulood ja parimad tavad Leedust

6.1. Sotsiaaltakso operaator, TAUTVYDAS

Sissejuhatus

Alates 2006. aastast aitab organisatsioon SOPA vähemate võimalustega inimestel - vaimse ja füüsilise puudega töötutel, pikaajalistel töötutel ja töökogemuseta inimestel - tööd leida ja säilitada. Töötajate poole pöörduvad sageli inimesed, kes on psüühiliselt rikutud, ei usalda ennast, ei usu ühiskonda, kogevad stressi rahaliste raskuste või ebaõnnestunud tööotsingute tõttu.

Organisatsioonid töötavad iga taotlejaga individuaalselt: analüüsivad töövõimalusi tööturul, pakuvad professionaalset juhendamist ja nõustamist, arendavad töölaseid ja sotsiaalseid oskusi, vahendavad tööotsinguprotsessi ja pakuvad tööalast abi.

Nad ei aita lihtsalt tööd leida, vaid teevad palju enam - inspireerivad inimesi nägema eesmärki, äratavad lootust ja motiveerivad muutusi.

Peamine väljakutse

Tautvydas, kes on lapsepõlvest saadik pime, tuli seitsmeaastaselt Põhja-Leedu väikelinnast Vilniusse, et minna spetsiaalsesse algkooli. Sünnimisest saadik pime laps hakkas käima pimedate ja vaegnägijate erikoolis. Pärast kooli lõpetamist tekitas pimedatele mõeldud turvalisest ja kohandatud keskkonnast iseseisvasse ellu lahkumine ärevust, ei olnud selge, kuidas on vaja õppida uusi marsruute, kuidas saada hakkama nägevate klassikaaslastega. Õpilased hakkasid nuusutama ja ei kiirustanud alati aitama, saatma või orienteeruma. Oli isegi arvamusi - "milleks õppida, parem on kodus olla".

Tagasiside

Töö saamine sotsiaaltaksos, mis andis talle motivatsiooni hommikul voodist üles tõusta, et olla distsiplineeritud. Tautvydas, kes on juba mõnda aega töötanud sotsiaaltakso operaatorina, hindab tööd tõsisemalt kui õpinguid - "sa õpid enda jaoks, töö on midagi hoopis muud, töö on inimeste jaoks. Ma ei saa töötada juhuslikult, sest see võib kahjustada teiste inimeste heaolu. Nüüd tunnen vastutust, pean end juhtidega kooskõlastama, töö ei ole enam mäng."

Partnerid ja huvitatud isikud - Milline on üks nõuanne, mida annaksite teistele noortele, kes on NEET-situatsioonis?

Otsige mis tahes tegevust, mis julgustab teid ennast parandama, mitte loobuma.

Mõju

Pärast tööle asumist muutus elu Tautvydase sõnul mitmekesisemaks - oli põhjus, miks hommikul üles tõusta, päevarutiin sai korda. "Ma mõtlen üha sagedamini oma kodu ostmisest Vilniuses - ja see ei tundu enam ebareaalse unistusena."

Väljakutsed

SOPA töötajad aitasid Tautvydasel õppida, kuidas süsteemiga töötada. Nad pakkusid tuge töökohal - aitasid kohandada registreerimissüsteemi nii, et Tautvydas saaks registreerida uusi kasutajaid ja kinnitada tellimusi, sorteerida neid erinevate kriteeriumide alusel. Kuna Tautvydasel ei olnud palju töökogemust, oli vaja konsulteerida, kuidas tegutseda ettenägematute olukordade korral, kuidas töötada klientidega, arutada keerulisi juhtumeid, hallata konflikte ja pakkuda emotsionaalset tuge.

Märkused

Abi otsimine andis elule mõtte.

6.2. SAULĖ / NEET

Sissejuhatus

DUOpäeva ajal kutsuvad ettevõtted ja organisatsioonid kogu maailmas puuetega inimesi uusi ameteid ja tööülesandeid proovima. Sel päeval veedavad tuhanded duod ("duo" tähendab ladina keeles "kaks"), mis koosnevad puudega inimesest ja ettevõtte töötajast, aega koos - õpivad ettevõtet seestpoolt tundma, proovivad töötajate tavapäraseid ülesandeid, osalevad koosolekutel, suhtlevad kolleegidega. Alates 2019. aastast korraldab DUOday Leedus VŠJ "SOPA".

Peamine väljakutse

Saule, kes liigub ratastoolis, unistas pikka aega tööst. Ka puuetega sõbrad julgustasid teda midagi tegema. Tüdruk ütleb aga, et tema pingutused jäid tulemusteta. "Pärast kooli lõpetasin Valaküla rehabilitatsioonikeskuse, õppisin nahktööd, mul on ka sotsiaaltöötaja abilise kvalifikatsioon, aga ma ei saanud seda kuskil rakendada. Arvan, et minu puue takistas mul tööd leida, pealegi ei ole Šalčininkai rajoonis, kus ma elan, palju võimalusi ja mul on raske üksi pealinna minna.

Tagasiside

"Kui hirmus ma olin!", meenutab Saulė esimesi tööpäevi. "Alguses lubati mul kohaga harjuda, kõike tundma õppida, aga siis ütles direktor, et piisab mängimisest - lähme kassasse. Mäletan - käed värisesid, süda oli kurgus, ma ei tahtnud midagi ära rikkuda," meenutab ta põnevusega. Töö annab enesekindlust, soovi proovida ja parandada oma oskusi.

Partnerid ja huvitatud isikud - Millise nõuande annaksite teistele noortele, kes on NEET-situatsioonis?

Puuetega inimeste jaoks on palju huvitavaid võimalusi. Sa peaksid küsima oma sõpradelt, õpetajatelt ja isegi internetist. Ära kunagi anna alla!

Mõju

"See on nüüd nagu teine elu, teised emotsioonid. Ma tõusen varakult, panen end valmis ja ootan, et mind kodust üles võetaks. Ma tõesti tahan muuta keskkonda, kus ma oma päevi veedan. Vahel ärgates mõtlen - kas ma tõesti töötan või nägin vaid unenägu".

Väljakutsed

Saule tuli õppida palju uusi asju. Töövahendaja pakkus Saule abi töökohal - ta aitas lahendada tekkivaid probleeme, tulla toime tekkiva stressiga, õppida uusi ülesandeid ja lahendada konfliktiolukordi.

Märkused

Saulè räägib muudatustest rõõmsalt, öeldes, et ta ei kavatse mitte ainult jätkata tööd, vaid palub tulevikus ka oma tööaega pikendada!

6.3. Elena / NEET õpib juuksuriks.

Sissejuhatus

Elena, keda tema sõbrad kutsuvad Aišaks, sündis Vilniuse lähedal asuvas romade laagris. Pärast isa surma, kui ta oli 7-aastane, jättis ema ta ja tema õed-vennad üksi, kuid Aiša ei andnud alla ja jätkas tädide vähese abiga väiksemate laste eest hoolitsemist kuni 11-aastaseks saamiseni. Kui ta mõistis, et ei suuda perele õiget tuge anda ja keegi laiendatud perest ei suuda neid lapsendada, palus ta abi sotsiaalteenistustest.

Peamine väljakutse

Kasvukodus elamine ei olnud lihtne, kuid ta on väga tänulik sotsiaaltöötajate toetuse eest, mida nad talle aastate jooksul andsid. Aiša on kogenud ka palju diskrimineerimist oma etnilise päritolu tõttu ning tema täiskasvanueas polnud lihtne väljakutsetest üle saada.

Tagasiside

Head sotsiaaltöötajad, kuigi neil oli oma moodi, püüdsid anda endast parima, et meid aidata. Olla kannatlik, proovida oma parima ja olla tänulik võimaluste eest, mis tulevad. Olla eeskujuks teistele, noorematele, et neil oleks parem elu.

Partnerid ja huvitatud isikud - Milline on üks nõuanne, mida annaksite teistele noortele, kes on NEET-olukorras?

Olla piisavalt julge, et muuta praegust olukorda.

Mõju

Vaatamata raskustele õpib ta nüüd juuksuriks, mis on talle meeldinud juba lapsepõlvest saadik, mil ta oma õdede-vendade juukseid lõikas. Tema plaan on saada oma korter, kus tema nooremad vennad ja õed saaksid nädalavahetusi veeta.

Väljakutsed

Töö leidmine oli äärmiselt raske, sest tema etnilise päritolu suhtes valitsesid eelarvamused. Palju kordi süüdistati teda töökohal valesti. Siiski annab ta endast parima, sest ta tahab olla hea eeskuju oma noorematele õdedele-vendadele, et neil endil oleks hea elu.

Märkused

Jumal andis mulle elus kõik need raskused, kuid ma suutsin need ületada, nii et nüüd saan ma teha kõike, mida tahan.

6.4. Kelner Mano Guru's, Evaldas / NEET

Sissejuhatus

"Mano guru" näib olevat tavaline restoran Vilniuse kesklinnas, kuid huvitav fakt selle restorani kohta on see, et seal töötavad psühhotroopsetest ainetest sõltuvad inimesed, kes saavad seal teise võimaluse eluks.

Peamine väljakutse

"Ma hakkasin teismelisena tarvitama narkootikume, proovisin rohtu, heroini, mis mulle tõesti ei meeldinud ja lubasin, et ei võta enam kunagi. Siis proovisin kõike muud - liimi, ravimeid, muid narkootikume, ma ei teadnud, kuidas veeta aega ilma kahjulike ainete kasutamiseta. Kui mu kasuisa suri, otsustasin olla vastutustundlik ja läksin välismaale tööle. "Ja nii elasin järgmised aastad - kasutades erinevaid psühhootivseid aineid, vahetades töökohti, vanglaid ja kuritegusid välismaal. Heroiinist, millest olin kunagi loobunud, sai minu igapäevaelu. Kui olin vanglas, kogesin tugevat iha, arvasin, et ei kasuta enam kunagi, kuid alles pärast vabanemist ei vaadanud ma ennast nagu õlut ühes ja süstalt teises käes."

Tagasiside

"Kui ma vanglast lahkusin, kuulsin oma peas juba häält, et see ei ole minu eluviis, et ma pean muutuma. Aga ma tahtsin muutuda pärast viimaste grammide rohu suitsetamist. Kuna ma pidin neid müüma ja kartsin, et teised diilerid püüavad mind kinni, siis ma lihtsalt jooksin ära. Ma jooksin ära rehabilitatsioonikogukonda. Ma jooksin ka sealt ära, aga mõne aja pärast tulin tagasi. Pärast rehabilitatsioonikogukonna programmi edukat läbimist tulin "Minu Guru" juurde. "Ma ei käi tööl, et teenida ja kasutada kogu raha narkootikumide jaoks. Nüüd on mul teised väärtused. Hakkasin koguma raha pensionifondi, maksma kohtutäituritele ja tasuma võlgu. See võib tunduda väikeste sammudena, kuid minu jaoks on see suur saavutus."

Partnerid ja huvitatud isikud - Millise nõuande annaksite teistele noortele, kes on NEET-situatsioonis?

Ärge kartke oma vigu tunnistada ja otsida muutusi.

Mõju

"Mul on hea meel, et "Minu Guru" võttis mind vastu, et ma teenin kaine pilguga ja kulutan raha vastutustundlikult. Töö toob rõõmu."

Väljakutsed

"Olin enesekindel, arvasin, et suudan integreeruda, kuid kui hakkasin tööle, sain aru, et suhtlemine on kohutav, et kõik tekitab usaldamatust ja negatiivseid tundeid, et pean uuesti õppima elama. See oli väga stressirohke ja periood, mil pidin läbi murdma. Ja ma tegin seda."

Märkused

"Tead, mis meid õnnelikuks teeb? See, et selliste inimeste jaoks on Mano Guru vahepeatus, lähtepunkt uuele elule, osaliselt turvaline tsoon ilma alkohoolsete jookideta, psühholoogi ja sotsiaaltöötaja abiga. See koht annab endast parima, et inimesed muutuksid tugevamaks ja vastupidavamaks stressiolukordadele, mis neid ootavad pärast "Mano Guru" uste sulgemist."

7. Õppijate edulood ja parimad praktikad Rumeeniast

7.1. Nõustamine, koolitus, ettevõtlus

Sissejuhatus

Tundsin end rahutuna, ma ei leidnud oma kohta, ma ei teadnud täpselt, mida ma tahan, kuni kohtusin kahe minuga samaealise poisiga ja asutasin autoteeninduse, muidugi pärast seda, kui olin turgu väga hoolikalt uurinud. Nüüd teen ma seda, mida oskan kõige paremini, olen õnnelik ja mul on kaks inimest kõrval, kes jagavad minu rõõmu ja julgustavad mind jätkama.

Peamine väljakutse

Ettevõtte avamine, õppimine idee selgitamiseks ning selle konkreetseks ja konkurentsivõimeliseks muutmiseks turul, argumentide ja äriplaani koostamine rahastamise taotlemiseks ning tegevuse elluviimine.

Tagasiside

Kuigi ma ei saa ehk midagi erakordset jagada, usun, et see kogemus aitas mul selgitada oma eesmärgid ja valida oma elukutse, ühendades nii minu teadmised ja oskused kui ka kirg autode vastu. Sama oluline on see, et saan teenida oma elatist, nautides samal ajal vabadust olla omaenda ülemus.

Partnerid ja huvitatud isikud

Millist nõu annaksite teistele noortele, kes võivad sattuda NEETi olukorda?

Uskuge endasse, unistage suurelt, kuid planeerige realistlikult. Jätka oma unistuste elluviimist takistustest hoolimata.

Väljakutsed

Peamine väljakutse oli koostada plaan ja esitada oma idee nii, et teised saaksid seda hinnata ja pakkuda mulle toetust. Samuti ületada omaenda mured ja kahtlused, kas ma tõesti suudan selle ellu viia ja olla edukas, arvestades, kui palju ettevõtteid tegelikult alustades ebaõnnestub. Ma ületasin need probleemid, hoides usku endasse ja oma sõpradesse ning võttes vastu abi valdkondades, kus ma ei olnud ekspert.

Märkused

Mitte miski ei ole võimatu, kui sa usud endasse ja püsima jääd.

7.2. Koolitus, oskuste arendamine, nõustamine.

Sissejuhatus

3 sõnaga ma üksikasjalikult-, Professionaalsus, korrektsus ja vastutus.

Peamine väljakutse

Peamine väljakutse oli kursusel osalemine, teistega jagamine ja haavatavuse tunne, samuti keskendumise säilitamine kursuse lõpetamiseks ja emotsioonid lõpueksamil.

Tagasiside

See kogemus muutis mind palju enesekindlamaks ja vastutustundlikumaks ning aitas mul end uuesti leida. Kõige meeldejäävam hetk oli see, kui minu nimi kuulutati pärast eksamit võitjaks.

Partnerid ja huvitatud isikud

Millist nõu annaksite teistele noortele, kes võivad sattuda NEET noorte olukorda? - Olla vastutustundlik ja ambitsioonikas.

Väljakutsed

Emotsioonid. Võiksin neid nimetada väljakutseteks; ma ületasin need pärast eksami sooritamist.

Märkused

Soovitan neid kursusi julgelt kõigile, kes soovivad arendada oma intellektuaalset ja professionaalset tegevust. Need aitasid mul arendada ja alustada oma ettevõtlust. Mul on ainult kiidusõnu ühingu kohta ja selle kohta, kuidas üliõpilaste ja õppejõudude vahelised kursused sujusid.

7.3. Ettevõtlus, koolitus, enesekindlus - Poenar Florin- FLPAUTOSERV SRL

Sissejuhatus

NEETS-programmi raames toimunud kursus aitas mul omandada ettevõtlusalaseid teadmisi, mis olid olulised minu algatusel ettevõtte avamiseks ja juhtimiseks.

Peamine väljakutse

Peamine väljakutse oli äriplaani ja korrektse eelarve koostamine, et saada rahastamiseks nõusolek. Kuigi mul oli idee juba mõnda aega olemas, puudus mul õige lähenemine, et toetada oma alustavat ettevõtet nii rahastamise kui ka operatiivse rakendamise osas.

Tagasiside

See oli minu jaoks tõeline elumuutev kogemus. Kõige meeldejäävam hetk oli see, kui sain teada, et äriplaani valiti rahastamiseks välja. Olin väga uhke. Sellest kogemusest õppisin, kuidas alustada ettevõtlust ja et pean olema väga tähelepanelik detailide suhtes. Samuti suurendas see minu usaldust oma võimete suhtes.

Partnerid ja huvitatud isikud

Millist nõu annaksite teistele noortele, kes võivad sattuda NEET noorte olukorda?

Soovitan neil kasutada iga võimalust, et õppida midagi uut, jääda avatuks ja pühenduda uute oskuste omandamisele. Oluline on pingutada ja ambitsioonikalt tegutseda ning olla kirglik selle suhtes, mida teete, ja see aitab teil midagi saavutada ja mõju avaldada.

Väljakutsed

Võin öelda, et probleemid olid pigem haldusalal, kõigi dokumentide ettevalmistamine ning tähtaegadest ja nõuetest kinnipidamine, kuid suure tähelepanu ja kannatlikkusega sain neist üle.

Märkused

Edu saavutamiseks on oluline olla kirglik ja ambitsioonikas, aga ka keskenduda ja töötada iga päev oma eesmärkide nimel.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

Project Number: 2020-1-RO01-KA204-079978